

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

Lugduni, 1652-1663

Caput 14. De Impedimento potentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80577)

na, si vir non
seminat; sicut
femina non
seminat, licet
semina non
seminet.

que ex spado num congressu; quia semen proli-
ficum non emittunt. Neque ex copula sodomi-
tica; quia ex ea sequi generatio non potest.
Neque ex copula habita cum muliere mortua.
Non est autem necessum ad affinitatem con-
trahendam, utrumque coniugem semen emi-
tere, sed sufficit, viuum intra vas femineum se-
minare. Quia iuxta receptiorem sententiam, ea
est copula perfecta, & sufficiens ad generatio-
nem, subindeque ad affinitatem ineundam Bo-
nacin. hic, quaest. 3. punct. 1. numer. 12. Sanch.
lib. 7. dub. 64. a numer. 10. Rodriguez pari. 1. cap.
22. numer. 1. Syluest. verb. Matrimonium, qua-
est. 15.

76
Affinitas con-
tracta ex co-
pula licita, di-
rimit Matrimo-
nium usque
ad quartum
gradum.

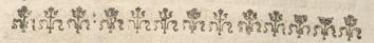
Affinitas contracta ex copula licita, seu coniu-
gali saltem iure Ecclesiastico dirimit Matrimo-
nium usque ad quartum gradum: copula
vero ex illicita dirimit tantummodo usque ad
secundum gradum inclusivè. Vnde coniuges
non possunt valide matrimonium inire cum
consanguineis sui coniugis usque ad quartum
gradum inclusivè. Ille autem, qui fornicatus
est cum aliqua potest matrimonium contra-
here cum eius consanguinea in tertio, vel
quarto gradu. Sic in Tridentino sess. 24. cap. 4.
hæc affinitas est restricta. At in cap. Non debet,
de consanguin. & affin. restricta est solum usque
ad quartum. Vnde aliquibus videtur hoc im-
pedimentum dirimere in tertio gradu eis in
locis, ubi Concilium non est receptum. At
ex recepti sententia asseruerim, nec in
quarto, nec in tertio gradibus dirimere.
Quia in lege derogatoria alterius legis quid
prohibentis, aut irritantis, non requiritur pro-
mulgatio ita solemniter, seu in singulis Provin-
ciis, sed regulariter sufficit facta in Curia, vel
in Concilio, nam promulgatio Romana, quæ
ad onera non est sola sufficiens; ad tollenda
onera sufficiens est. Zypæus in consultat. canon.
lib. 4. tit. de cognat. spirit. consult. 1. & tanquam
probabilem admittunt. Præp. 1. 2. quest. 95.
d. 1. dub. 7. Diana p. 6. tract. 8. resol. 26. Malder. 1.
2. q. 90. art. 4. dub. 2.

77
Quos effectus
pariat affini-
tas matrimo-
nialis contracta
superueniens.

Affinitas, Matrimonio contracto superue-
niens, ut accidit, quando quis post coniugium
initum copulam habet cum suæ vxoris con-
sanguinea in primo, aut secundo gradu: dupli-
cem parit effectum. Primus est, ut coniux,
qui incestum commisit, non possit ab vxore
debitam petere. Priuatur enim iure petendi,
licet reddere teneatur alteri postulanti. Quia
par non est, ut coniux innocens damnum pati-
atur ob culpam delinquentis. Secundus effe-
ctus est, ut coniux nocens non possit alium
coniugem ducere, mortuo illo, quem de præ-
senti habet. Ad hanc autem pœnam priuatio-
nis iuris petendi debiti non requiritur senten-
tia Iudicis, sed ipso facto incurritur. cap. 1. de eo,
qui cognouit. Gutierrez cap. 87. nu. 2. & 6. Sanch.
l. 7. d. 15. Azor. 3. pl. 3. cap. 20. Reginald. libr. 3. 1.
num. 294.

78
De excom-
municatione
lata contra
eos qui in
prohibitis hu-
i gradibus con-
trahunt.

Denique in iure pœna excommunicationis
ipso facto incurrenda est constituta contra
eos, qui scienter in gradibus affinitatis, & con-
sanguinitatis ab Ecclesia prohibitis contrahe-
re audent. Clement. vnica, de consanguin. Sylui.
in Supplem. qu. 55. art. 9.

CAPVT XIV.

De Impedimento Impo-
tentia.

IMPOtentia coeundi est impedi-
mentum dirimens Matrimonium: im-
potentia inquam perpetua naturalis,
aut accidentalis ad copulam naturalem per-
fectam. Illa autem dicitur impotentia perpetua
coeundi, quæ nequit arte humana, aut sine
probabili animæ, aut corporis periculo remo-
ueri. Potest confurgere hæc impotentia ex vi-
ri frigidityte, aut ex feminae arctitudine tan-
quam ex causa intrinseca, & naturali. Ex causa
vero accidentali extrinseca etiam confurgit
hoc impedimentum: verbi gratiâ, si ex maleficio,
quod utrique sexui commune est, aut ex
castratione, quæ viris est peculiaris. Præterea
impotentia quædam est perpetua, quædam
temporalis: verum impotentia perpetua quæ-
dam est absoluta respectu omnium, quædam
verò respectu huius, vel illius. Dicitur
Thomas in 4. dist. 14. Navar. cap. 22. numer. 19.
Sanchez lib. 7. dub. 92. numer. 1. Filiuc. tract. 10.
part. 2. num. 61. Henriquez lib. 1. 2. cap. 7. Sylui.
in Supplem. quaest. 8. artic. 1. quaest. 1.
ex cap. Fraternalis, de frigid. & maloficiat.

Impotentia perpetua coeundi Matrimo-
nium antecedens illud dirimit, non solum iure
Ecclesiastico, verum iure naturæ, ex quacun-
que causa proveniat. Quia ad valorem Matrimo-
nij requiritur, ut coniuges possint fieri vna
caro; sed cum impotentia perpetua non pos-
sunt vna caro fieri: ergo. Impotentia verò tem-
poralis Matrimonium non dirimit, excepta im-
potentia ratione ætatis, quando nempe coniu-
gium celebratum fuit inter impuberes non-
dum aptos ad generationem. Quia ius Eccle-
siasticum cap. Continebatur, & cap. Ex literis, de
despons. impub. Matrimonium impuberum irri-
tat, quamuis impotentia eorum sit temporalis,
quod in alia impotentia temporalis minimè
statuit. Impotentia autem perpetua Matrimo-
nium superueniens siue rato, siue consummato
illud non dirimit. Reginald. libr. 31. numer. 99.
Coninch d. 31. num. 77. Sanchez l. 7. d. 92. nu. 2.
Bonacin. hic, q. 3. pun. 13. num. 12. Gutier. cap. 112.
num. 2.

Impotentia ex parte feminae vocatur Ar-
ctitudo, quæ si tanta sit, ut semen recipere intra
vas non possit, irritat Matrimonium. Porro hæc
impotentia potest esse perpetua respectu vnus,
quæ alterius respectu non erit: verbi gratiâ,
quando femina est arcta vni, & non alteri,
nec est vllum remedium, quo reddatur apta
priori: & quidem respectu huius circa quem
est impotentia perpetua, Matrimonium diri-
mit. Tunc autem perpetua censetur, quan-
do nulla humana arte absque corporali pe-
riculo, vel absque peccato potest remo-
ueri

ELSCO
Theol
Tom

Sec. 1. De Imped. Matr. Recept. Sent. 203

neri potest. Nomine autem periculi corporalis, non intelligo mortem, itavt impedimentum, quod abque morte tolli potest, non censetur perpetuum, vt nonnulli Iurisperiti immerito affirmant: sed intelligi periculum mortis, vt deducitur ex cap. Fraternalis: Quia periculum mortis moraliter morti aequialet. Imò quod auferri non potest absque graui, & perpetuo morbo, censetur perpetuum. Quia moraliter aequialet morti physice non minus, imò magis quam periculum mortis: ad vitandum enim talem morbum, potest rationabiliter appeti mors ipsa. Filiuc. tractat. 10. part. 2. numer. 64. Sanchez lib. 7. dub. 93. numer. 2. Ponti. libr. 7. cap. 61.

82 *Femina cuius ar-
bitria debet
participare
suo, si id
proportionari,
vt possit ab
eo cognosci.
Femina vero
arcta, quae
Medicorum
iudicio potest
fieri apta
proprio viro
per incisionem,
teneatur
illam pati
etiam cum
gravi dolore.
Quia hoc
videtur
necessarium
ad copulam,
cuius potestatem,
& ius
transfuit in
maritum.
Non teneatur
tamen
incisionem
pati cum
grauissimo
morbi
incommodo.
Profectò
matrimonium
cum hac
impotentia
celebratum
validum est,
cum
perpetua
non sit.
Quia
femina
illa potest
arte
humana
fieri apta
per incisionem.
quamuis
ipsa
nolit
eam
pati,
aut
non
teneatur.
Henriquez
lib. 1. cap. 7. n. 8. Sanchez
l. 7. dub. 93. nu. 32. Sa-
hic, numer. 14. Gutierrez
cap. 112. numer. 31. At-
tamen
sectiom. 2. num.
femina
pati
incisionem
teneatur,
& an
hoc
impedimentum
sit
censendum
perpetuum
sufus
per
dubia
discutiam.*

83 *Impotentia
si ex sola
senectute
proveniat,
Matrimonio
non obstat.
Quia
senex
semper
retinet
intrinsicam
feminae
potentiam,
quae
solum
per
accidens
impeditur:
potest
enim
aliquando
aliqua
arte
ad
consummationem
Matrimonij
adiuari.
Filiuc. tractat. 10. part. 2. num. 74. Ro-
driguez cap. 234. num. 5. Henriquez lib. 12. ca. 7.
num. 3. de quo alibi.*

84 *Quòdo
testes
abscissi
sunt,
Matrimonij
irritatur,
seus
si
tatum
vnus.
Hinc
obscidium
contra-
ctum
cum
Eunuchò
perfecto
inualidum
est, vt
de-
clarauit
Sixtus
V. Idè
affero
de
illis
qui
nò
sunt
Eunuchi
perfecti,
sed
nihilominus
habent
testè
vtrumque
aded
contulum,
vt
sint
inepti
ad
verum
semen
emitendum.
Tolet. lib. 7. cap. 16. nu-
mer. 2. Sanchez lib. 7. d. 52. num. 17. Filiuc. tractat.
10. part. 2. numer. 76. & 77. Reginald. libr. 31.
num. 102.*

85 *Potèd
infirmi
in
morte
periculi
ad
matrimonium,
vti
vltus
Ecclesiae
probat.
Quia
eorum
impotentia
non
censetur
perpetua,
vt
quae
quomuis
enim
duret
vsque
ad
mortem,
id
contingit
per
accidens
ex
subiecti
defectu;
nam
si
non
moreretur,
potentia
tamen
fieret
expedita.
Doctores
communiter.*

86 *Impotentia
perpetua
si, dirimit
subsequens
matrimo-
nium.
Censetur
verò
maleficium
perpetuum,
si
vel
non
tollit
possit,
nisi
alio
maleficio,
vel
mi-*

raculo, puta, quia coniuges post experientiam triennalem non potuerunt copulam inire, praemissis praecipuis, & aliis pro amouendo maleficio remediis. Profectò maleficium aliquando sequens, absolute impedit potentiam, & quoad omnes: aliquando autem respectu vnus; ac raro contingit circa omnes, & communiter est circa vnam, vel alteram personam: & tunc eum persona illa, ad quam est impotentia, si illa perpetua sit, Matrimonium dirimit. Cap. final. de frigida. Henriquez lib. 12. cap. 8. Sanchez l. 7. d. 94. num. 8. Filiuc. tractat. 10. p. 2. cap. 3. q. 6. Reginald. l. 31. nu. 104.

87 *Coniuges,
quibus
constat
impotentiam
ad
esse
perpetuam,
non
possunt
debitum
perere,
Coniuges
vel
reddere:
nec
delectari
tangendo,
& oscu-
quibus
con-
lando.
Quia
hi
actus
sunt
coniugales,
qui
non
sunt
impo-
possunt,
Matrimonio
inualido,
exerceri.
Henri-
quez
libro
12. capite
7. numero
7. Sa
hic,
petna
adef-
num. 14.*

88 *Quando
verò
non
constat,
impotentiam
qualibet
perpetuam
adesse,
sed
solummodo
dubitatur:
conialis
permittantur
coniuges
simul
cohabitare
per
abstinere
triennum,
vt
Matrimonium
consumment:
quo
licentia.
tempore
si
nequeant
consummare,
facienda
est
separatio
propter
incontinentiam
periculum.
Se-
Quòdo
du-
clulo
autem
periculo
incontinentiae,
iura
per-
bitant
an-
mitunt,
vt
vir
tanquam
sororem
habeat,
quam
impotentia
non
potest
vxorem
habere.
cap. Consultationis,
sit
perpe-
cap. Laudabilem,
de
frigida.*

89 *Triennium
vero
experientiae
ad
consum-
per
triennum
mandum,
incipit
à
die
copulae
attentatae,
quan-
inhabitare
do
impotentia
provenit
ex
frigiditate,
vel
ma-
simul.
lesicio;
quando
autem
provenit
ex
arctatione,
89
incipit,
quando
incipiunt
remedia
adhiberi.
Quoniam
Gutierrez
cap. 114. Coninch
d. 31. nu. 83. San-
modo
trien-
chez
lib. 7. d. 97. Non
tamen
erit
opus,
vt
hoc
nium
hoc
triennum
sit
mathematicè
còtinuum,
sed
mo-
computan-
rali
modo
accipi
debet,
provt
vulgariter
con-
dum.*

90 *Impotentia
autem
matrimonio
superue-
niens
illud
non
dirimit,
siue
ratum,
siue
con-
Impotentia
summatum
fuerit.
Et
quidem
quando
est
impo-
Matrimò-
tentia
sola
veri
feminae
effundèdi,
verbi
gratia
nio
super-
quando
vir
vtròque
testiculo
orbatur,
itavt
ueniens,
il-
coire
nequeat,
licet
non
sit
capax
veri
feminae
lud
non
di-
emittendi,
licita
est
illi
copula,
&
culpa
vacat,
rimit.
siue
petat,
siue
reddat.
Quia
hic
vitur
iure
suo
actui
coniugali
vacans,
quem
matrimonium
permittit,
semen
autem
verum
non
emittit
per
accidens
contingit,
&
sic
obtinetur
finis
coni-
iugij
secundarius,
nempè
concupiscentiae
stim-
mulos
sedare.
Nec
est
simile
de
copula
extra
vas.
Quia
illa
coniugalis
non
est,
nec
iure
Mat-
rimonij
procuratur,
sicut
illa,
quae
intra
vas
habetur.
Vnde
quando
vir
post
Matrimonium
in
eam
incidit
impotentiam,
vt
intra
vas
fos-
mineum
seminare
nequeat,
vel
quia
femina
ita
arcta
facta
est,
vt
semen
recipere
non
va-
lest,
vel
ob
viri
imbecillitatem,
aliùve
mor-
bum:
haud
licitus
est
coniugalis
accessus
cum
huiusmodi
periculo.
Quia
copula
est
coni-
gibus*

LIBER
MOR
III. IV.
IV.

gibus permiffa folum intra vas legitimum. Liciti tamen erunt hęc coniugibus tactus, oscula, & amplexus, fi periculum pollutionis abfit. Et dum probabilis feminandi intra vas fpecs fubeflet, licitum effer, ad id conari, quamvis per accidens, ac pręter intentionem extra vas semen effunderetur. Quia coniux ille operam dat rei licite procurans copulam fibi poffibilem, ac permiffam, & pręter intentionem externa illa profufio fequitur. Caietan. 2. 2. quęft. 1. § 4. art. 1. Sotus in 4. dift. 34. quęft. 1. art. 2. Henriquez l. 11. cap. 15. num. 4. & cap. 10. num. 6. Rodriguez cap. 242. num. 9. Nauar. cap. 22. num. 60. Sanch. l. 9. d. 17. num. 20.

91
Quid debeat circa matrimonium gerere hermaphroditus.

Hermaphroditus, in quo fexus eſt æqualis, & neuter præualet, poteſt fexum pro libito eligere, & fecundum illum Matrimonium contrahere. Quando autem præualet vnus fexus, poteſt Matrimonium inire iuxta fexum qui in illo præualet; vnde ſi præualet fexus virilis, poteſt contrahere cum fœmina: ſi præualet fœminens, poterit cum viro contrahere. Ad Medicos autem pertinet, vel ad matronas peritas, quinam præualeat fexus, adiudicare. In dubio tamen iudicium ferendum eſt ex iplius hermaphroditi aſſertione. Monerim verò, hermaphroditum, in quo æqualis eſt fexus vtręque, facta ſemel fexus electione, & Matrimonio iuxta illum fexum contracto: non poſſe abſque graui piaculo, mortuo coniuge mutare electionem, & iuxta alium fexum Matrimonium contrahere. Quia variaret electionem in re grauiſſima. At ſi contraheret, validum eſſet Matrimonium. Quia illius potentia naturalis per electionem, aut per iramentum ante emiſſum non variandi electionem fexus, non auferretur. Parochus verò non debet aſſiſtere coniugio hermaphroditici, cuius fexus eſt æqualis, donec hermaphroditus coram Iudice Eccleſiaſtico proteſtatus ſit cum iuramento, quem fexum ſequi velit. Filliuc. tractat. 10. part. 2. numer. 90. & 91. Sanchez libr. 7. dub. 106. Coninch dub. 31. num. 89. Bonacin. hic. quęſt. 3. punct. 12. numer. 26. Henriquez libr. 14. cap. 8. num. 6. Maiol. libr. 3. de Irregular. capit. 27. numero 16. Gutierrez capite 119.

92
Sterilitas matrimonij valori non obef.

Sterilitas Matrimonij valori non obef. Quia etſi id Matrimonium finem primum non fortitur, qui eſt generatio prolis: attamen ſecundum fortitur, qui eſt concupiſcentię ſedatio vera copula intercedente. D. Thom. in 4. dift. 34. qu. vnic. art. 2. ad 3. & communiter Theologi. Item habilis eſt Matrimonio fœmina, quę filios omnes mortuos pareret.

CAPVT XV.

De Impedimento Raptus.

93
Quid ad verum raptum requiratur.

Vo alia impedimenta addidit Tridentinum, nempe Coniugium ſine Parocho, & teſtibus inicum, & & Raptum fœminę quam velis ducere. De primo egiſtus lib. 25. iam de Rapto diſcerimus. Raptus itaque eſt pec-

catum luxurie, quo perſona aliqua abducitur cum violentia ad alium turpem cum ea exercendum. Duo requiruntur ad raptum. Primò violentia ipſi perſonę raptę inflicta, vel iis, ſub quorum cura eſt. Secundò requiritur abductio cauſa libidinis, vel Matrimonij. Vnde raptum non patrabit, qui Virginem repertam in domo parentis, vel in alia, non educit de ea domo, ſed ibi eam opprimit: aut trahit de vno cubiculo in aliud, vt inibi illam commodius violare poſſit. Idem dixerim, ſi in agro repertam inde trahat per aliquot paſſus, vt abutatur. Secus ſi inde deducat in aliquam domum, ſeu locum extra illum agrum. Sanchez libr. 7. dub. 12. nu. 3. Filliuc. tractat. 10. part. 1. num. 110. Rodriguez 1. part. cap. 231. num. 2. Gutier. hic. cap. 86. nu. 9. Molina d. 105. num. 3.

Abductio ſponſę per verba de futuro conſentientis iure civili eſt raptus, ſi parentes ſaltem inuiti ſint. At iure Canonico raptus non eſt, ſi abducatur ad perficiendum cum ea Matrimonium. Quod ſi ad actum turpem abducatur, extra coniugium, raptus eſt iure Canonico. Si verò puella non conſentientis abducatur ad finem conſummandi Matrimonium, iure Canonico raptus non eſt. Idem aſſeruerim de traditione ſponſę per verba de præſenti; quamvis ſi abducatur contra eius voluntatem, quæ ſpatio duorum menſium à iure concefſo quædere volebat, antequam Matrimonium conſummaret, dixerim eſſe raptum. Quia cum ſponſa iure ſuo vtatur, maritus illi violentiam inferat ad eam opprimendam. l. 1. cap. de rapto virg. l. Raptores, de Epiſcop. & Cleric. cap. Cum cauſa, de rapto.

Iure Canonico tres pœna mulierum raptoribus ſunt conſtitutę. Prima eſt, vt raptor alienę ſponſę publica pœnitentia mulctetur. Secunda, vt maneat ſine coniugij ſpem non eſt autem impedimentum dirimens, ſed tantum impediens. Tertiò punitur pœna ſeruitutis; efficitur enim ſeruus mulieris raptę, cum facultate tamen ſe ipſum redimendi, ſoluendo pretium competens. Quod ſi conſenſerit mulier in abductione à domo paterna, ſit ſeruus parentis mulieris, cum facultate ſimiliter ſe ipſum redimendi. Cap. Raptor 7. quęſtion. 2. cap. De raptoribus 36. quęſt. 1.

Iure autem nouo Concilij Tridentini ſeſſ. 14. cap. 6. tria pœnarum genera ſunt contra raptorem conſtituta. Prima eſt, vt raptor, & omnes conſilium, auxilium, & fauorem ferentes ſint ipſo iure excommunicati, perpetuo infames, & no omnium dignitatum incapaces. At ſi raptor nullo modo raptę in loco tuto conſtitutę, & libere conſentientem infamiam, & incapacitatem ad dignitates tolli, receptius videretur. Quia fortę quoad hanc pœnam, vel receptum non eſt, vel conſuetudine abrogatum Concilium. Bonacin. hic. quęſtion. 4. punct. 18. numer. 10. Sanchez libr. 3. dub. 13. Moli. tom. 1. dub. 96. Leſſi. libr. 4. cap. 3. numer. 69. Filliuc. tractat. 10. part. 2. numero 118.

Secunda pœna eſt, vt raptor ſine Matrimonium contrahat, ſue non cum raptę, ad decem annos detentandam eam Iudicis arbitrio teneatur, pœna detentandam. Quoad alia verò damna tenetur iure naturę etiam ante Iudicis ſententiam. Coninch. d. 31. obligatio. num. 48.

Tertia

Elſco
Theol
Tom